

Oikeusministeriö
VN/2142/2026

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto oikeusministeriölle uudesta lainvalmistelun prosessioppaasta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta uudeksi lainvalmistelun prosessioppaaksi.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lapsivaikutusten arviointi

Opasluonnoksen mukaan nykyisessä oppaassa ei ole otettu huomioon esimerkiksi vaikutusten arvioinnin ja kuulemisen käytäntöjä ja ohjeistuksia (s. 1–2). Opasluonnoksessa viitataan muun muassa Vaikutusarviointiohjeeseen ja Kuulemisoppaaseen useassa kohdassa (esimerkiksi 1.3 Aloite, 3.2 Tietopohjan kokoaminen ja 3.4 HE-luonnoksen laatiminen).

Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen¹ jakso 2.3 sisältää kuvauksen keskeisistä ihmisiin kohdistuvista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista (muun muassa perus- ja ihmisoikeudet sekä ihmisryhmät, kuten lapset). Jaksossa viitataan oppaaseen Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi lainvalmistelussa² ja Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirjaan lainvalmistelijoille³.

Keskusliiton näkemyksen mukaan lapsivaikutusten arviointia koskeva ohjeistus tulee selkeämmin sisällyttää prosessioppaaseen. Emme pidä viittausta Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeeseen ja sen sisältämiä edelleen viittauksia riittävänä.

Lapsivaikutusten ennakoarviointi lainvalmistelussa on yleisesti ottaen ollut puutteellista eikä se laadullisesti ole vastannut YK:n lapsen oikeuksien komitean sille asettamia vaatimuksia.⁴ Lapsivaikutusten

¹ Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje (2022). Valtioneuvoston julkaisu 2022:66. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-922-9>.

² Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi lainvalmistelussa (2022). Oikeusministeriön julkaisu, Selvityksiä ja ohjeita 2022:15. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-302-5>.

³ Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille (2021). Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2021:5. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-370-8>.

⁴ Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille (2021), s. 11–12. Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2021:5. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-370-8>.

arvioinnin puutteellisuuteen on kiinnittänyt huomiota oikeuskansleri⁵ sekä lainsäädännön arviointineuvosto⁶.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on Suomelle vuonna 2023 antamissa loppupäätelmissä suositellut Suomen ryhtyvän toimenpiteisiin vahvistaakseen lapsen oikeuksia koskevaa vaikutusarviointia lainsäädäntöprosessissa.⁷

Lasten kuuleminen lainvalmistelussa

Lasten ja nuorten kuuleminen ja näkemysten huomioon ottaminen on osa lapsivaikutusten arviointia.⁸

Prosessiopasluonnoksessa viitataan sidosryhmien kuulemisen osalta Kuulemisoppaaseen esi- ja perusvalmistelun aikana (s. 9 ja 13). Opasluonnoksen lausuntomenettelyä koskevassa osiossa (4) viitataan myös pääasiassa Kuulemisoppaaseen yksityiskohtaisen ohjeistuksen osalta.

Lasten ja nuorten kuuleminen lainvalmistelun yhteydessä on ollut vielä vähäistä ja lapsia ja nuoria on kuultu yleensä vain sellaisten lakihankkeiden yhteydessä, jotka koskevat välittömästi heitä. Lasten ja nuorten yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet ovat edelleen toteutuneet hyvin puutteellisesti.⁹

Keskusliiton näkemyksen mukaan prosessioppaassa olisikin tarpeen huomioida kuulemistenkin osalta edellä viitattu Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille, joka sisältää teoreettisen tarkastelun lasten ja nuorten kuulemisesta lainvalmistelussa, esimerkkejä lasten ja nuorten kuulemisesta sekä käytännön ohjeistusta esimerkiksi kuulemismenetelmistä.

⁵ OKV/1772/10/2023 ym. OKV/1772/10/2023-OKV-6. <https://oikeuskansleri.fi/-/saastolakien-kuulemisaika-oli-liian-lyhyt-ja-vaikutusten-arviointi-puutteellista>.

⁶ Esim. Lainsäädännön arviointineuvoston [lausunto](#) sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi terveydenhuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta, 28.7.2026, VN/7460/2026-VNK-3 ja Lainsäädännön arviointineuvoston [lausunto](#) sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta sosiaalihuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, 17.7.2026, VN/13913/2025-VNK-3.

⁷ YK:n lapsen oikeuksien komitea Loppupäätelmät Suomen yhdistetyistä viidenneistä ja kuudennesta raportista (2023), kohta 7(b). CRC/C/FIN/CO/5–6. Epävirallinen suomennos saatavilla https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf.

⁸ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (3 artikla, 1 kohta). CRC/C/GC/14. Epävirallinen käännös saatavilla <https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>.

⁹ Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille (2021), s. 34–35. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2021:5. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-370-8>.